

Dringende oproep aan Minister Klever en de Tweede Kamer: Een nieuw beleidskader voor een sterker maatschappelijk middenveld

November 2024

Een sterk maatschappelijk middenveld is van belang voor buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking:

- 1.** **Maatschappelijke organisaties zijn nauw verbonden met lokale gemeenschappen. Ze begrijpen lokale behoeftes als geen ander en bieden maatwerkoplossingen. Zo kunnen ze grote wereldwijde uitdagingen effectief aanpakken, vooral in tijden van crisis.** Investeren in een sterk maatschappelijk middenveld resulteert in een goed functionerende democratie. Een sterk maatschappelijk middenveld leidt tot betere sociale, economische, culturele en politieke omstandigheden voor alle mensen. Een waardig en succesvol bestaan voor iedereen.
- 2.** **Een sterk maatschappelijk middenveld spreekt regeringsleiders aan op beslissingen en stelt kritische vragen. Dit zorgt voor een samenleving met meer stabiliteit, minder armoede en minder ongelijkheid. Dat is in ieders belang, ook in het belang van Nederlandse bedrijven.** Organisaties in het maatschappelijk middenveld pleiten voor meer transparantie, voor anti-corruptiemaatregelen, voor eerlijke verdeling van middelen, voor politieke betrokkenheid en voor besluitvorming waarin burgers worden meegenomen.
- 3.** **Een sterk maatschappelijk middenveld zorgt voor constructieve samenwerking tussen overheid, private sector en samenleving. Het is een bewezen manier om complexe problemen op te lossen.** Voedselzekerheid, het eerlijk verdelen van natuurlijke grondstoffen, toegang tot de gezondheidszorg, gelijke kansen en stabiele instituties vereisen een variatie aan perspectieven, capaciteit, middelen en kennis om effectieve oplossingen te vinden.
- 4.** **Maatschappelijke organisaties zijn goed op de hoogte en in staat om ambassades de meest recente informatie te geven.** Omdat organisaties in het maatschappelijk middenveld samenwerken met partnerorganisaties in de samenleving – zowel op lokaal, regionaal als landelijk niveau – hebben ze betrouwbare informatie die niet makkelijk toegankelijk is voor ambassades, vooral in tijden van crisis.
- 5.** **Samenwerken met maatschappelijke organisaties komt de reputatie van de Nederlandse overheid ten goede. Dit bevestigt dat Nederland een voorvechter van mensenrechten en een betrouwbare handelspartner is.** Sterke diplomatie versterkt de positie van Nederland op het wereldtoneel en vergemakkelijkt multilaterale onderhandelingen.

RESULTATEN VAN STRATEGISCHE SAMENWERKINGSVERBANDEN

Strategische samenwerkingsverbanden hebben op verschillende manieren impact, zoals aangetoond in de tussentijdse externe evaluatie van 2023-2024. Ter illustratie presenteren we in dit document een aantal resultaten van individuele programma's. We geven geen totaaloverzicht van alle resultaten van de programma's die door het beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld worden gefinancierd.

HANDEL

- Organisaties in Oost- en West-Afrika die door jongeren geleid worden, kregen ondersteuning om te kunnen monitoren of overheden en bedrijven zich houden aan afspraken over arbeidsomstandigheden en maatregelen om het milieu te beschermen. Zo zorgden ze voor meer transparantie en maakten ze mensen bewust van handelspraktijken. Ze riepen hun overheid ter verantwoording, zodat die zich houdt aan de gemaakte afspraken van de *African Continental Free Trade Area*.
- In de dialoog rondom palmolie tussen producerende landen en Nederland spelen maatschappelijke organisaties een belangrijke rol. Ze betrekken Indonesië en Maleisië bij het proces om de zorgen die er zijn rond het invoeren van de EU-wetgeving over ontbossingsvrije producten onder de aandacht te brengen. Dit heeft een positief effect op constructieve, politieke betrokkenheid in de lokale gemeenschappen en versterkt de internationale handelsrelaties.
- Meer dan 18.165 koffieboeren zijn opgeleid door maatschappelijke organisaties in Oeganda om met behulp van digitale tools de transparantie in de waardeketen te vergroten. Via coöperaties kunnen boeren nu sneller, preciezer en veiliger de informatie over betalingen bijhouden. Dit zorgt ervoor dat de huidige regelgeving wordt nageleefd waar het internationale bedrijfsleven zich aan dient te houden, inclusief Nederlandse bedrijven.
- Binnen 1 jaar hebben 210.196 mensen in Azië, het Midden-Oosten en Noord-Afrika betere arbeidsomstandigheden gekregen dankzij nieuwe collectieve arbeidsovereenkomsten. Nederlandse merken die met deze fabrieken werken hebben hier belang bij want betere arbeidsomstandigheden leiden ook tot een betere merkreputatie en meer consumentenvertrouwen. Bovendien is het beter in lijn met wet- en regelgeving en is er minder kans op verstoringen in de toeleveringsketen veroorzaakt door arbeidsconflicten.
- Organisaties in het maatschappelijk middenveld hebben Nederland en een aantal andere EU-landen ervan overtuigd om zich terug te trekken uit de *Energy Charter Treaty*. Dit verdrag werkt in het voordeel van investeerders in fossiele brandstoffen en beperkt overheden in het nastreven van duurzaam energiebeleid. Bovendien bracht dit verdrag de uitbreiding naar landen met lage- en middeninkomens tot stilstand. Informatieve workshops en financiële ondersteuning aan organisaties in landen zoals Indonesië, Marokko, Tanzania en Togo zorgden ervoor dat zij steviger campagne kunnen voeren tegen de *Energy Charter Treaty*.

VOEDSELZEKERHEID, WATERMANAGEMENT EN HET KLIMAAT

- In Oeganda en Ethiopië worden boeren met een beperking betrokken bij de lokale productie en marketing. De door hen zelf opgerichte organisaties werken samen met de lokale overheden om inclusief voedselzekerheidsbeleid door te voeren.
- Vrouwen en jongeren in Senegal, Burkina Faso en Nigeria nemen initiatieven op het gebied van klimaatveerkracht, zoals bijen houden, afval hergebruiken, bomen planten en kleinschalige irrigatieprojecten. Zo verbeteren ze de lokale voedselzekerheid en zorgen ook voor nieuwe economische kansen voor kwetsbare groepen.
- In Mali hebben maatschappelijke organisaties ervoor gezorgd dat het fundamentele recht op water en voeding in de nieuwe grondwet van Mali is opgenomen. Dit zorgt voor duurzaam beleid van de overheid bij het stimuleren van voedselzekerheid en betere infrastructuur voor watervoorziening, met de focus op het welzijn van kinderen en publiek-private samenwerking.
- Lokale watercommissies in zeven verschillende landen in Afrika en Azië worden ondersteund om het gebrek aan veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen in hun gemeenschappen aan te kaarten bij hun regionale en landelijke overheden. Met succes, want de overheidsinstanties ondertekenden overeenkomsten met de belofte om te investeren in water- en sanitaire voorzieningen. Voor een langere termijn dan slechts de duur van dit programma.
- Dankzij samenwerkingsverbanden met de oorspronkelijke bevolking en lokale gemeenschappen in de tropische regenwouden van 11 landen in Zuidoost-Azië, Zuid-Amerika en Afrika valt nu meer dan 34 miljoen hectare bos onder duurzaam beheer. Dit draagt bij aan het behoud van de biodiversiteit en een duurzame Nederlandse toeleveringsketen.

GEZONDHEID EN MENSENRECHTEN

- In 26 landen hebben meer dan 1500 vrouwenrechten-organisaties en meer dan 5000 verdedigers van vrouwenrechten steun gekregen om te pleiten voor betere wetgeving, beleid en een verschuiving in de normen rond gender-gerelateerd geweld en een eerlijke economie. Het effect van deze steun is breed zichtbaar, van betere juridische bescherming van vrouwen tot betere en betaalbare toegang tot gezondheidszorg, toegang tot water, grond en financiële diensten.
- In Kisumu in Kenia zijn gezondheidscentra nu ook toegankelijk voor jongeren en mensen met een lichamelijke en geestelijke beperking. In Zambia wordt personeel in de zorg getraind in gebarentaal zodat ze betere zorg kunnen bieden aan de mensen die dit nodig hebben.
- In het Midden-Oosten en Noord-Afrika is het eerste en enige netwerk opgericht voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR). Jonge activisten en organisaties krijgen toegang tot en delen belangrijke kennis, vaardigheden en middelen om zo reproductieve gezondheid, gezinsplanning- en onderwerpen als gender-gerelateerd geweld op de kaart te zetten, zodat mensen de juiste beslissing kunnen nemen over hun lichaam, gezondheid en toekomst.
- Om gendergelijkheid binnen een religieus kader te bewerkstelligen, en om te laten zien dat mensenrechten en religie elkaar niet bijten, zijn zes religieuze organisaties in Egypte, Kenia, Palestina en Zuid-Soedan gestart met publicaties over vrouwenrechten in het christendom en de islam. Ze creëerden bovendien een veilige omgeving voor het voeren van gesprekken over onderwerpen zoals seksueel en gender-gerelateerd geweld en reproductieve gezondheid en rechten.
- In Myanmar, waar een burgeroorlog woedt, ondersteunde een lokaal netwerk in zeven regio's meer dan 5.288 LHBTQI+-personen. Mensen uit de LHBTQI+-gemeenschap worden vaak vervolgd en hebben te maken met geweld. Maatschappelijke organisaties spelen een cruciale rol om in hun specifieke behoeftes te voorzien.

VEILIGHEID, DE RECHTSTAAT EN POLITIEKE STABILITEIT

- In Zuid-Soedan steunde een samenwerkingsverband vrouwen die leiderschapsposities in hun gemeenschappen op zich willen nemen. Dit resulteerde in meer betrokkenheid van vrouwen bij het nemen van besluiten in hun gemeenschap. Ook leidde dit tot het benoemen van vrouwen als rechters in lokale rechtbanken, en kwam er meer wetgeving tegen gendergerelateerd geweld. Er wordt nu vaker aangifte gedaan door slachtoffers van gendergerelateerd geweld.
- In de Democratische Republiek Congo heeft het *Lobby & Advocacy*-initiatief een positief effect op de mensenrechten. De *United Nations Universal Periodic Review* (UPR) beoordeelt elke vier jaar de situatie op het gebied van de mensenrechten. Dit initiatief versterkte de stemmen van meer dan 120 organisaties in het maatschappelijk middenveld en heeft zo invloed op de besluitvorming van zowel de Verenigde Naties als de Congolese overheid.
- De oprichting van het *Access to Justice Network* en het bemiddelen bij 317 conflicten in Afghanistan zorgde voor meer vertrouwen in de informele werking van het rechtssysteem. Dankzij gesprekken in de gemeenschap en bemiddeling konden kwetsbare groepen rechtstreeks in contact komen met autoriteiten, zodat beleid op het niveau van de provincie werd gemaakt en conflicten daadwerkelijk werden opgelost.
- In Nigeria hebben religieuze leiders en vrouwen met verschillende geloofsovertuigingen samengewerkt voor een beter onderling begrip en dialoog tussen de verschillende geloofsovertuigingen. Het doel was het terugdringen van discriminatie, sociale uitsluiting en gewelddadig extremisme. Dit heeft bijgedragen aan de veiligheid en stabiliteit in de regio.

DE GEVOLGEN VAN EEN KRIMPEND MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

Een sterk maatschappelijk middenveld is van groot belang voor democratie en mensenrechten. Er ontstaat ruimte voor dialoog, op overheidsbeleid wordt toegezien en er is oog voor de vrijheid van meningsuiting. Zowel individuele burgers als groepen in de samenleving kunnen veilig opkomen voor hun rechten, vrouwelijk leiderschap wordt aangemoedigd, er wordt gestreden tegen ongelijkheid, overheidsbeleid wordt beïnvloed en de sociale cohesie vergroot. Dit zorgt voor meer welzijn en welvaart in samenlevingen en vermindert de kans op gewapende conflicten. Daarnaast betekent meer ruimte voor het maatschappelijk middenveld dat een land of regio economisch stabiel wordt, omdat verantwoord ondernemen én duurzame ontwikkeling wordt aangemoedigd. De aanvoer van producten wordt veiliggesteld, wat in het belang is van onder andere de Nederlandse agrarische sector. Door de plaatselijke uitdagingen te verbinden aan wereldwijd beleid, dragen maatschappelijke organisaties bij aan stabiele, inclusieve en welvarende samenlevingen. Dit komt niet alleen de plaatselijke bevolking ten goede, maar zeker ook het internationale bedrijfsleven.

In veel landen op de wereld neemt de ruimte voor het maatschappelijk middenveld af. Daarom is het juist nu zo belangrijk om onze steun op peil te houden. Doen we dat niet, dan krijgen autoritaire leiders meer macht. Dit zorgt voor instabiele samenlevingen, met maatschappelijke onrust waarin de democratie wordt ondermijnd. Corruptie neemt toe en economische macht monopoliseert, waardoor de risico's en de kosten voor de Nederlandse bedrijven die actief zijn in deze omstandigheden alleen maar verder stijgen. Wanneer het maatschappelijk middenveld krimpt, worden bewegingen die opkomen voor politieke en burgerrechten vaker onderdrukt. Hiermee stijgt het risico op autoritaire regimes, en samenwerking met andere autoritaire regimes zoals Rusland. Dit zien we bijvoorbeeld in gebieden rond de Sahel, waar steeds minder westerse invloed is. Ruimte voor het maatschappelijk middenveld is een voorwaarde om weerstand te kunnen blijven bieden aan antidemocratische invloeden en draagt bij aan het verwezenlijken van mensenrechten, internationale veiligheid, een eerlijke rechtstaat en wereldwijde stabiliteit.

Dringende oproep aan Minister Klever en de Tweede Kamer: Een nieuw beleidskader voor een sterker maatschappelijk middenveld

We doen een dringende oproep aan Minister Klever en de Tweede Kamer om een nieuw beleidskader op te stellen dat het maatschappelijk middenveld versterkt. We vragen met klem om hier zo snel mogelijk mee te beginnen, want...

HANDEL

Organisaties in het maatschappelijk middenveld maken mensen overal ter wereld bewust van de impact van handel. Ze laten de barrières zien die mensen ervaren, en voeren campagne om handelsbeleid te veranderen, voor betere arbeidsomstandigheden en bescherming van het milieu. Dit resulteert in een voorspelbare situatie voor het bedrijfsleven met juridische zekerheid op het gebied van handels- en exportrelaties. Door zich aan duurzaamheidsprincipes te houden, kunnen bedrijven (zoals kledingmerken) hun gehele toeleveringsketen verduurzamen, hun reputatie verbeteren en consumenten bedienen die waarde hechten aan sociaal maatschappelijk verantwoord ondernemen en oog hebben voor het milieu.

VOEDSELZEKERHEID, WATERMANAGEMENT EN HET KLIMAAT

Organisaties in het maatschappelijk middenveld spelen een belangrijke rol bij het verbeteren van voedselzekerheid zowel op lokaal, nationaal als internationaal niveau. Ze stimuleren inspraak bij besluitvorming, duurzamer omgaan met natuurlijke hulpbronnen en lokale bestaanszekerheid. Wanneer organisaties met elkaar samenwerken om beleid te verbeteren en budgetten naar behoeften te verdelen, leidt dit tot meer duurzame economische ontwikkeling. En dat is een van de belangrijkste prioriteiten van de Nederlandse regering. Of het nu gaat om voeding, schoon drinkwater of het tegengaan van ontbossing – zodra er wetgeving is, ontstaan er kansen voor de private sector.

GEZONDHEID EN MENSENRECHTEN

Organisaties in het maatschappelijk middenveld spelen een belangrijke rol bij het verbeteren van de gezondheidszorg. Ze streven naar toegang tot de gezondheidszorg voor iedereen die het nodig heeft, wat bijvoorbeeld leidt tot veiliger bevallen en het voorkomen van ziektes. Organisaties die geleid worden door jongeren, vrouwen en andere kwetsbare groepen begrijpen de uitdagingen van deze gemeenschappen als geen ander en zorgen dat hun stemmen duidelijker gehoord worden. Door hen te steunen, verbetert de toegang tot de gezondheidszorg en worden mensenrechten ook voor de kwetsbaarste groepen gewaarborgd. Hierdoor kunnen meisjes, vrouwen, LHBTQI+-personen en ieder ander individu volwaardig meedoen in de samenleving en gezond en veilig leven in vrijheid.

VEILIGHEID, EEN EERLIJKE RECHTSTAAT EN STABILITEIT

Organisaties in het maatschappelijk middenveld, gemeenschappen, religieuze leiders, vrouwen en jongeren – ze dragen allemaal bij aan vrede en stabiliteit door het voeren van de dialoog binnen hun samenleving. Maatschappelijke organisaties bouwen aan vertrouwen en lossen conflicten op. Zonder sociale cohesie vallen gemeenschappen ten prooi aan extremistisch gedachtegoed en groeit de kans op conflicten. Mensen slaan op de vlucht door de uitzichtloosheid en een gebrek aan perspectief. Een stabiele en veilige omgeving is in het belang van iedereen en vergroot de kans op (internationale) handel dankzij een aantrekkelijk investeringsklimaat.